

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in
quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus
respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum
luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque
omnibus in utroque Foro ...

De Fideicommissis, Primogenitvris, Et Majoratibvs

Luca, Giovanni Battista de

Coloniae Agrippinae, 1690

Disc. CXV. Tudertina fideicommissi de Accursiis. De extensione
fideicommissiad filios primi substituti vel gravati in exclusionem ulterioris
substituti ex dispositione textus in l. cum avus, & l. cum ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74060](#)

delata fuit Ioanni Baptista Ioanni Baptista patri, Hinc in bonis testatrixis orta controversia inter dictos de Giacchettis, ac dictum heredem super substitutionis purificatione in Curia Episcopali Bituminosa, prodiit sententia absolvitoria heredis r. i. conventi, arque commissa per appellationem causa in Rota coram Albergato, datoque dubio An constaret de fideicommisso, ita danda esset immisso, sub dicto Martii 1651. affirmativa prodiit resolutio, arque decisio desuper edita habetur impresa dec. 377. p. 11. rec. & repetit post Censal. ad Peregr. dec. 18. cui resolutioni vietus acquievit, insistendo magis super detractionibus totum penè assüm hereditarium absolvientibus, dum inter detractiones prætendebatur integrum ejusdem testatrixis dos debita filii uti filii jure proprio in vim consuetudinis illius Civitatis, ac desuper prodiit resolutio ipsi reo favorabilis, deindeque causa concordia fuit; Atque de hoc secundo punto, doris seu consuetudinis prædictæ habetur actum in hac eadem causa sub tit. de dote disc. 144.

Quatenus igitur pertinet ad primum punctum fideicommissi, non controvebat regula ex parte rei conventi deducta, quā ego scibens pro actoibus jam præsupponebam, super caducatione fideicommissi conditionalis resultante ab obitu substitutiae institutum, ac negatione transmissionis propriis filios. Sed punctus erat in pariter recepta limitatione ex conjecturis, ex quibus quamvis verfarem in dispositione transversalis (quo casu pariter receptum est, maiores accessicatores requiri conjecturas, quā in illa ascendentis) judicatum fuit limitationem resultare. Atque resolutio, reflecendo etiam ad veritatem, visa est iusta benē fundata.

Concurrebant siquidem conjecturæ generales, de quibus in pluribus proximè precedentibus discursibus, ac etiam disc. 98. ex auctoritatibus ac decisionibus ibi allegatis resultantes. Primo scilicet, quod posse essent filii in conditione; Secundo, ex qualitate legitimorum & naturalium eis adjecta; Tertio ex aliquo digressu ad plures gradus. Et quartò ex prohibitione alienationis, quā tamen utpote vagas & generales in quoconque testamento aliquam substitutionem continent frequentius adjici solitæ, sole & de per se non videntur sufficere, benè tamen operativæ sunt, concurrente aliqua conjectura speciali magis proximè hujusmodi voluntatem suadente, vel denotante.

Dux autem conjecturæ speciales in hac facti spacie concurrebant id benè concludentes, Primo scilicet dicta ulterior substitutio loci pii minus dilecti, quā essent filii primi substituti ad ejus exclusionem in conditione positi, atque in illorum concursu quamvis transversalium habedi iure extranei; Tunc enim intrat ratio absurdæ latè expensa in d. disc. 98. quod scilicet cessat ratio favoris assistentis libertati bonorum, sū cessat altera ratio prohibitæ extensiōni fideicommissi, ac prorogationis servitur, dum nisi transmissarius succederet. Subintraret alia substitutio ad favorem loci pii non defecturi, & cui obstare non poterat caducatio gradus præcedentis ob vulgarem in fideicommisso alias anomalam, iuxta theoretam Bari. in l. quādū num. 10. ff. de acquir. hered. latissimè in specialibus terminis pia causa canonizatam in Ravennaten, benorum coram Corrado decis. 12. par. 10. rec. & in aliis de quibus supra in Perusia fideicommissi de Anghelis disc. 107. & in aliis ibi proximis, dum in hac facti specie non concurrebant circumstantiae tales, quā suadere possent,

TUDERTINA FIDEICOMMISSI DE ACCVRSIIS.

PRO

LUDOVICO & FRATRIBVS
DE ACCURSIIS

QVM

PAVLO PHILIPPO
DE LÆLIIS.

*Causa disputatus coram Arbitro, ac dispu-
tari preparatus in Rota, postea con-
cordatus.*

De extensione fideicommissi ad filios primi substituti vel gravati in exclusionem ulterioris substituti ex dispositione textus in l. cum avus, & l. cum acutissimi, etiam in testamento trans-

Aa

versalia

versalis, Atque de suppletione per legem facienda casus per testatorem omisi, perecum tamen verisimili- ter voliti.

SUMMARIUM.

- 1 **F**aci series.
- 2 **A
- 3 **D**ispositio l. cum avus, &c. cum acutissimi procedit in descendentiis non in transversalibus.
- 4 **D**e regula prohibente extensionem de casu ad casum.
- 5 **D**e alia regula prohibente suppletionem casus omisi.
- 6 **D**e distinctione certa probacionem voluntatis defunctorum, an debat esse solemnis vel sufficiat naturalis etiam administrativa.
- 7 **Q**uomodo circa dictas regulas nu. 3. & 5. sit proceden- dum.
- 8 **Q**uod frater testatoris calibis habeatur loco filij, ipse que testator loco ascendentis.
- 9 **D**eclaratur conclusio, de qua num. 4. super ex- tensione.
- 10 **E**t alia conclusio, de qua numer. 5. super sup- plemente.
- 11 **Q**uod ista sit questio facti & applicationis.
- 12 **Q**uod in hac facti specie intraret extensio vel sup- plemento.
- 13 **T**estamentum preparatum & imperfectum attendi debet pro interpretatione vel conjectura.
- 14 **S**criptori testamenti est multum deferendum.
- 15 **P**onderantur aliqua imperfectiones testamenti, ex quibus constat indigere suppletione.
- 16 **D**e distinctione quando facilius, vel difficultius intret extensio vel suppletio.**

DISC. CXV.

Mercurius de Accuris, duos habens fratres uxoratos Attilium & Cinthium, quorum primus ob uxoris sterilitatem jam certificatam, cum ipsius Mercurij nimia displicentia de prole desperatus credebatur, in statu sanitatis, testamentum propria manu preparavit, in quo eosdem fratres aequaliter instituit cum reciproca inter eos, & cum perpetuo successivo fideicommisso, cum ordine primogenituræ in utriusque universa linea masculina, qua defecta, eamdem primogenituram ordinavit in linea masculina eius sororis, cum onere assumendi cognomen & insignia, pluries explicata enixa voluntate contemplationis agnitionis & conservatio- nis bonorum in ea; Cum autem dicto testamento ita preparato, ad actum testandi non redacto, ex improviso gravi ac violento lethali morbo oppressus esset, hinc dicta scriptura preparatoria immemor, intinxit Hieronymo Lælio ex dicta sorore nepoti Iurisconsulto, ut redigeret in scripturam eius voluntatem, eo quo potuit modo inter illius status angustias sibi communicatas, dictaque scriptura ob tem- poris brevitatem, ita ipso testatore mandante, ei non lecta, consignata fuit Notario juxta formam ho- die frequentiorem testamenti nuncupativi nuncupatione implicita, in qua legebantur instituti præfati Aquilii & Cinthii, quorum primo nullis in conditione positis filiis substituit alterum, cui substituit Franciscum Mariam uniuersum filium, quem tunc ha- bebat, cum perpetuo fideicommisso cum ordine primogenituræ in universa eius descendencia, qua de- fecta vocavit cum eodem ordine primogenituræ,

prius dictum Hieronymum, deinde eius eamdem sorore nepotes, injuncto præcepto suum cognomen & insignia, & renovando familiam.

Post testatorem obiuerunt datus Franciscus Cinthij filius, nec non duo ex dictis nepotibus, re, deinde Cinthius, qui prole caro- dem scriptis quoddam Monasterium erga Aquilium verò, mortua prima uxore hereditate duxit secundam, ex qua plures filios haberet, cum dispositionibus ad rem non facientibus, ali- pingui a se hæredes instituit, Vnde sequuntur contra præfatos prætentem excitatur in dicto Mercurio obvenientibus, tam Mortalia erigendum, seu pro eo Episcopatus ex judicio Cinthii, quam Paulus Philipus filius inter- etis nepotibus ex sorore; compromisusque ut Tajan Rotæ Auditorem, pluribusque coram suis congregatis, seu disputationibus, excedit difficultas, quod ipse non posset solus decipi quod laudum proferre absque disputatione in Rota, ex hujus Tribunalis stylo recentiori de par 2. diversi, undique propterē commissarii Signaturam Sanctissimi causa in dicto Tribu- ram eodem Taja, præparacisque informatione futura disputatione, illius occasionem sub- sequente concordia, me laudante & cooperante, controversia finem dedit.

In disputationibus autem habitis con- Arbitro, ac etiam in Advocatorum congl- pro causæ direktione in futura disputatione in Rota, Dicebant scribentes pro aucto, ut dubitabant alii scribentes pro hac parte, quod regula & conclusiones auctori affidebant stebant autem reis conversis nullib[us] in ob- vocatis, unde propterē nullum habebant- dendit titulum vel se opponendi; Non quicquid lo hæreditario Aquilij eorum patris in provi- tione, dum substitutio sibi facta ad favorandū ob aliorum præmorientiam erat expelli, sed subintelligi non poterant in conditione patrī li ex dicti politionis textus in l. cum awf. dicitur demonstrat, & l. cum acutissimi Cod. de fideicom- missum receptum est regulariter dictorum iuris positionem procedere in disputatione alicuius cum descendentiis, quotrum respectu illata- titur in Bonon. fideicommissi de Volta. q. 6. o. 6. secūs autem in disputatione transversali, vel in- neī, ut in specie de fratre latissime colligitur quæst. 397. numer. 1. ubi num. 6. refert paucos tem- contrarium. Et generaliter de extraneo quæst. ac dixit sepius Rota, præsertim moderno tempore occasione articuli, seu quæstionis super imple- resolutione numeri pluralis in singularitate ob- stentia personæ prædilecta in Romana fideicommissione Ferratinis 14. Maij 1666., 14. Ianuarii 2. Decem- brie 1667. & 5. Martij 1668. coram Otalora & in eadem Junij 1669 coram Carpina.

Minusque jure propriæ expressæ vocatio- illa nullib[us] legebatur expressa, ubi vero præcon- tur per extensionem, vel per suppletionem, ut omisi, tunc in utroque obstante regula prohibe- tam extensionem de casu ad casum quā supple- nem, ut de extensione plenè colligit elaborata, diligenterissimus in hac parte nimium commen- dus, ac admirabilis Fusar. quæst. 460 & aliis. Ex suppletione, ut pariter in jure prohibita in fe- collector Fusar. q. 244. & magis ex profilio & ubi ceteri.

Si verò prætendebatur deduci extinfecta, de- bant non sufficere aliquam probacionem naturali-

6 sed requiri probationem solemnum per septem vel ad minus quinque testes, ut antiquioribus relatis plenè apud Sard. conf. 129. Fusar. quest. 283. Castill. lib. 4. contra. cap. 19. & Rota sacerdotum præterit in Romana annua prefationis 4. Iulij 1563. coram Bevilacqua imp. pref. post. Zuff. de legitima process. dec. s. 102. ubi canonizatur recepta distinctio, de qua sacerdos subtit. detestamentu, inter illam probationem, qua fiat pro interpretatione, seu corroboratione eius quod implicitè contineri potest in testamento, & aliam probationem illius voluntatis, qua nullatenus in testamento contineatur, sed tanquam omisla extrinsecus probari prætendatur, ut primo casu sufficiat sola probatio naturalis, quinimum etiam per testes singulares, ac præsumptiones & adminicula, in altero autem requiratur probatio solemnis tanquam super omnino nova & diversa dispositione.

Et si hæc procedebant in portione Aquilij proprij patris, multò magis procedere dicebant in altera portione Cinthij patrui, à quo magis remoti erant, adeo ut etiam si essent expressi in conditione positi, atque ex Statuto vel conjecturis vocati, adhuc regulariter talis vocatio intelligenda venit ad portionem proprij patris, cui possit fuisse in conditione, non autem ad portionem patrui ex pluries deductis in precedentibus ad hanc materiam filiorum in conditione positorum.

Ego vero scribens pro dictis filiis Aquilij reis convenis, agnoscendo quod attento rigore & leguleico judicandi more, cum hujusmodi regulis ac propositionibus, seu cum litterali sensu doctrinarum, factis timendum esset; Hinc proinde, nedum confessum præstisti concordia, verum eam suasi, atque in ea aliquam habui cooperationem; Verum procedendo cum eo principio, quod pro meo sensu est anima hujusmodi fideicommissariæ materia, omniumque casuum, in quibus de ambigua voluntate disputari contingat, ut scilicet non cortex & figura verborum, sed substantia verisimilis voluntatis attendi debeat, Advertebam, quod dictæ regulæ & conclusiones generales, quas in hac meteria habemus, non inducunt probationem certam ac indubitatam, sed solum præsumptivam in dubio attendandam, quando aliae maiores præsumptiones, & conjectura non urgant, ex recepto pariter principio, quod præsumptio præsumptionem tollit, atque major vincit minorem, cum similibus; Et sic dicebam quod vera quidem est regula, ut dispositio dictorum iurium in l. cum ayu, & in l. cum acutissimi profubintelligenda conditione, sive filiis, procedat in descendenteribus non autem in transversalibus vel extraneis, sed est regula inducens simplicem præsumptionem juris, non autem juris & de jure, neque prohibens, quin contrarium probari possit etiam conjecturaliter, ac adminiculativè, ut absque contradictione est sensus omnium collectorum per Fusar. d. qu. 394. & 397., cum nulla sub sit ratio dubitandi.

Fortius vero in hac facti specie, quando scilicet non agitur de dispositione extranei, vel remotis transversalibus, ita dici valeat merè personalis, ac proveniens à motivo affectionis erga personam, cuius favore dispositum est, & cuius personam non trascendat absque tractu successivo ad favorem eius filiorum, quia in eis non militet eadem ratio prædilectionis, qua potius assistat substituto, & in quaque ratione propriè fundatur dicta distinctio inter ascenderes & transversales, vel extraneos; Sed agitur de fratre cælibi testante ad favorem fratrum habentium uxorem, ac etiam in aliqua parte ad favorem Card. de Luca de fideig.

eorum filiorum & descendantium, cum fratres cælibes disponentes cum fratribus eorumque descendantibus, iure parentum in propollo censendi videantur, ideoque fratum familia potius effectiva quam contentiva quo ad eos reputatur, dum experientia docet, quod major est amor patruorum cælibum, quam sit ipsorummet parentum, ut poneatur supra in Romana primogeniture de Bubalo dist. 25., & in alijs ibi proximis occasione agendi de distinctione inter familiam effectivam & contentivam; Et in specie istam considerationem facit Bardellon relatus per Fusar. dicta quest. 397. num. 8., qui licet nulla adducta auctoritate, vel ratione credathanc opinionem periculosam, attamen videatur probabilis, ubi potissimum non est sola, sed alia concurrunt.

Prò ut quamvis regulariter prohibita sit extensio fideicommissi de catu ad casum, vel de persona ad personam, adhuc tamen receptum est, hanc regulam ex rationis identitate alijsque conjecturis limitari, quando casus vel persona ad quam fiat extensio, potest sub dispositione aliquo modo comprehendendi seu contineri, ita ut non dicatur casus certitudiniter novus ac omislus, ut latè ceteris antiquioribus relatis, Mascar. de probat. conclus. 1136. num. 10. Mantic. de conjectur. lib. 3. tit. 19. nu. 8. circa finem, vers. secundo est advertendum Fusar. qu. 458. nu. 20. & 21. ceteri, ac non negat Sard. d. conf. 129.

Idemque de alia regula prohibitiva suppletionis, quoniam cum voluntati magis quam verbis ut supra in seire debet, atque sacerdos contingat testatores mortis cogitatione turbatos, aut morbi vi operatos, minus dicere, vel scribere quam vellint, idcirco intrat quoque legis suppletio, vel subintellēctus, qui magis intentionem, quam extensionem importat, ad texi, in l. Luciu. ff. de liber. & posthum. l. mulier. ff. ad trebell. cum concord. plenè collectio per Mantic. dicto lib. 3. tit. 19. num. 8. 15. & 16. Mascar. de probat dicta conclus. 1136. num. 8. cum sequen., & num. 16. cum sequen., Fusar. dicta quest. 284. num. 4. quest. 458. n. 12. & sequen., & qu. 460. nu. 28. & sequen.; omniumque melius & clarius probant eadem iura in l. cum ayu, & in l. cum acutissimi; Ideoque totum potius videtur facti quam juris; omnino certam ac determinatam regulam non habens, nisi quoties in casu merè obscuræ & ambiguæ voluntatis cum solis regulis ac propositionibus generalibus procedere oporteat, secundum autem ubi specialia magis urgent, quæ semper hujusmodi generalitatibus prævalere debent.

His ita constitutis; Quatenus pertinet ad applicationem, ponderatis insimul omnibus facti circumstantijs, nimis clara videbatur hujus testatoris voluntas super perpetua conservatione bonorum in eius familia & agnatione vera, ex fratribus, eorum que filii & descendantibus constituenda, eaque defacta renovanda per nepotes ex sorore ita subsidiariè vocatos, cum ipsa natura doceat, non recurrendi ad artem, nisi cessante natura, neque ad fictionem, nisi cessante veritate; Hæc autem voluntas non solum (licet malè explicata) deduci videbatur ex ipso-met testamento, sed etiam clarè comprobata remanebat; Primo ex dicto alio testamento per ipsum-met testatorem propria manu in statu valetudinis studiosè & accuratè ordinato, in quo hujusmodi ordinem clarè præscripti, Licet enim ista scriptura tanquam simplex preparatoria omnino imperfecta est, neque attendenda veniret tanquam testamentum; Attamen satis attendenda veniebat pro administriculo seu pro interpretatione, ut de testamento informi Cephal. conf. 41. nu. 23. Marta de success. par. 4. q. 1. art. 7. n. 9.

Et secundò fortius, ob confessionem eiusdem Hieronymi, qui testamentum de ordine testatoris scriperat & componuerat, dum in facto justificabatur ipsum plures dixisse, quod ipsius fratres, eorumque filii ac descendentes ad hanc successionem aspirare non possent, nisi omnino defecta linea masculina prius vocata; Scriptori enim testamenti, cui testator suam voluntatem communicavit, nimirum deferendum esse advertitur ceteris relatis per Manic. de conject. lib. 3 tit. 1. num. 13. Rovit super pragm. secunda de Notariis n. 20. Capyc. latr. consult. 143. num. 39. & num. 48. cum sequen., Rota in dicta Romana annua p. re. flationis coram Bivilagua decis 102. post Zuff. de legium. process & in alijs; Attenta potissimum verisimilitudine dicta confessionis, iurpote contra proprium interesse eius persona, ac fratum & domus.

Quodque dictum testamentum esset in pluribus mancum, ideoque suppletione indigeret, plures faciebant ponderationes; Primò scilicet, quod cum bene in facto constaret, quod testator ex quo diligebat Aquilum, ac Cinthium, quinimò magis primum quam secundum, non videbatur subesse ratio, cur vocare voluisse filios Cinthij, & non illos Aquilij, ex quo ac magis dilecti, ad quos non cogitasse, referri poterat ad presuppositum sterilitatis uxoris quam tunc habeat; Et secundò, quia Cinthio substituit solum unicum filium, quem tunc habebat, omisit autem alios quos in futurum procreare poterat contrà omnem verisimilitudinem. Potissimum vero attento modo, cum quo hujusmodi voluntas per moribundum gravata violento morbo oppressum communicata fuerat, Vnde propter ea omisso magis referri poterat scriptori, quod non bene perceperet ac explicasset, quam ipsi testatori; Ideoque si proposicio, quod minus scriptum quam dictum, seu minus dictum quam voluum, admittitur etiam ubi ageretur de testamento scripto vel dictato ab eodem testatore, multomagis ubi ab alio, absque eo quod testator illud extensem audierit, & in dictis angustiis.

Ponderan' o etiam, ac potissimum, quod non agebatur de induendo extensionem vel suppletionem, ad effectum prorogationis illius fideicommissi quod alias expiraret, & sic de impediendo bonorum libertatem alias resultantem, quo casu verè ac proprio ob libertatis favorem ac servitutis odium magis strictè procedunt dictæ regulæ, suppletionem vel extensionem negantes, atque in his terminis loquuntur fere omnes de hujusmodi regulis agentes, dum fideicommissi servitutem vel onere adhuc duraturo, agebatur de sola pertinencia, seu prælatione ad favorem personæ predilectaæ in exclusionem minus dilecta juxta distinctionem in dicto proxime precedentibus insinuatam in proposito transmissionis cum similibus; Et ex his pro meo sensu credebam, iustitiam huic parti affilere contra actorem, pro cuius exclusione si fuisset index respondens; Adhuc tamen timebam, atque consului concordiam, ex eo quod hodiè isti discursus reputant ingeniosa ratiocinatio. Advocatorum, atque nescimus recedere à regulunculis, & doctrinellis, istas ut vulgo dicitur iudaico more attendendo in sola littera.

(56) o (56)

SENOGALLIEN
FIDEICOMMISSI
DE VERZILLIS

PRO

PANTHASILEA VERZILLIS
CUM

FRANCISCA MENCHETI

Casus disputatus in Rota, & sponsporibus concordiam.

De extensione fideicommissi sum omnissum, ad materiam in placet ff. de liberis & posthumis, scilicet institutio, vel respectiva constitutio facta de posthumo, sive tre prægnante Vxor, convenientis postmodum ex eadem vel ad Vxore procreatibus.

S V M M A R I V M.

- 1 Acti series.
- 2 F Ad text. in l. placet de liber. & posthumo, instituto coniunctio ex eadem vel alia uxore ex alia precepta.
- 3 Datur distinctio, an certa uxor demonstratur text. in §. si quis ex certa.
- 4 Examinatur ratiocinando veritas dicto & quando locum babere debeat.
- 5 Tota quefio est voluntatis non potest, & servit ad videndum, cui afflata pars per contrariis presumptionibus eliditur.
- 6 Hodiè sublate sunt antique verborum formulae institutio filiorum per quacunque verbis simpliciter dicuntur.
- 7 Examinatur presumptiones & conjecturae, ex certa uxor potius demonstrative quam stare dicatur.
- 8 Expenditur ratio, in qua fundatur text. in §. si quis ex certa.
- 9 De modis, quibus antiquitus posthumorum partibus fieri.
- 10 Paria sunt non nasci, vel in pupillari astate iugata.

D I S C. CXVI.

Tiberius Verzillus heredem instituit Aedrum filium, cui sine filii morientibus Panthasileam filiam, ejusque filios, & sequentes testatoris, Alexander de anno 1623, testamento condidit, in quo heredem instituit ventrem prenantem Cleriae uxoris, si grida esset, finiter predicitam Panthasileam sororem, sed canere infirmitate, quae tali testamento occidit, convalescet cum diuturna supervivit, tamen Cleria prima uxore nulla suscepit prole deinceps secundam duxisset uxorem, ex qua filium laterum Joannam Felicem nuncupatam, atque de anno 1623.